

KATRI LASSILA

Maaseudun visuaalinen runous Hanna Koikkalaisen silmin

<https://doi.org/10.51807/maaseutututkimus.125068>

Hanna Koikkalainen on valokuvataiteilija ja taiteen maisteri, joka käsittelee teoksissaan kollektiivista muistia, muistoja, maiseman muutosta, luontosuhdetta, kansanperinnettä ja tarinoita. Hän on julkaissut kaksi valokuvakirjaa: *Lakkautettu kylä* ja *Raja*, joista viimeisin valittiin vuoden kauneimmaksi kirjaksi vuonna 2016.

Kertoisitko vähän itsestäsi: Mistä olet kotoisin, millainen lapsuutesi maisema on? Missä opiskelit valokuvaa, millaisia projekteja sinulla on ollut? Mikä valokuvauksessa kiinnostaa?

Olen kotoisin Imatralta, pienestä itäsuomalaisesta kaupungista Venäjän rajan kupeesta. Asuin lapsuuteni kaupungissa, mutta vietimme paljon aikaa isovanhempien luona maalla Ruokolahdella. Lapsuuden maisemaan kuuluvat kaupunkimetsät, joissa leikittiin, kaupungin läpi virtaava Vuoksi ja Saimaan rannan ympäristö. Aloitin valokuvausopinnot Keski-Pohjanmaan opistossa ja sen jälkeen opiskelin valokuvausta Taideteollisessa Korkeakoulussa, joka muuttui valmistumisvuoteni Aalto-yliopistoksi. Opiskelin myös kulttuurihistoriaa ja dokumentaarista elokuvaa. Olen ajautunut projekteihin, jotka käsittelevät historiaa, kansanperinnettä, luontoa ja muistitietoa. Minua on aina kiehtonut tavallisuus: tavalliset ihmiset ja heidän tarinansa. Olen tavannut uskomattomia ihmisiä ja kuullut sellaisia tarinoita, joita olisi vaikea keksiä. Niistä jokaisesta olen kiitollinen.

Hanna Koikkalainen: Rumolan kaali, 2021.

Hanna Koikkalainen: Lampaan vatsalaukku pesussa ennen ruoaksi laittoa, 2022.

Hanna Koikkalainen: Kaisa pilkkomassa lammasta, 2022.

Valokuvauksessa minua kiinnostaa tallentaminen, dokumentaarisuus, hetkellisyys, jälki, valo ja kohtaaminen ihmisten sekä paikkojen kanssa. Suhtaudun valokuvaukseen myös poeettisesti: kuvat ovat minulle kuin visuaalista runoutta. Rakastan karttoja, luontoa, ihmisiä, arkistoja ja tarinoita. Yhdistelen näitä aineksia projekteissani.

Ensimmäiset omat projektini kuvasin Kainuussa kansanperinnetutkimuksen yhteyteen. Siellä kameran kanssa seikkaillessani pystyin yhdistämään ihmisten kuvaamisen, tarinat ja retkeilyn. Halusin soveltaa sitä myös kotiseudullani Etelä-Karjalassa ja tein lopputyökseni projektin, joka käsitteli Suomen ja Venäjän rajaa.

Olet kuvannut Suomen ja Venäjän rajan kummankin puolen ja Karjalassa. Kertoisitko näistä projekteista?

Olen kuvannut useissa projekteissa Venäjän Karjalassa ja usein olen liikunnut yksin autolla, pyörällä tai kävellen. Maaseutu ja metsät Venäjän puolella ovat paikoitellen hyvin kauniita ja kuvauksellisia. Jo aivan läheltä Suomen rajaa voi löytää sellaisia puita, joita Suomessa löytyisi vain suoje-lualueilta: luonto ja maisema ovat rikkaampia. Minua kiinnostaa myös karjalainen elämäntapa molemmin puolin rajaa.

Raja-kirjaa varten seikkailin molemmilla puolilla itäistä rajaamme ja tapasin siellä asuvia ja työskenteleviä ihmisiä, kuten rajavartijoita. Tein *Lakkautettu kylä* -näyttelyn ja kirjan kodin jättämisen teemoista, ja se projekti kuvattiin Suistamolla Raja-Karjalassa. Vuonna 2018 tein näyt-telyn Suomen sisällissodasta, jossa käytin paljon arkistokuvia, mutta kuvasin myös unohdettuja tapahtumapaikkoja Suomessa ja Karjalan Kannaksella.

Isäni vei meidät siskoni kanssa Neuvostoliittoon juuri ennen kuin se lak-kasi olemasta. Hän ymmärsi ajan muutoksen ja halusi näyttää meille maan, johon ei sen jälkeen enää koskaan pääse. Olen myöhemmin yrit-tänyt noudattaa tätä oppia: yrittää ymmärtää omaa aikaani ja tunnistaa siitä merkkejä muutoksesta. Oman ajan kuvaaminen onkin usein vaikeaa: usein vasta myöhemmin ymmärtää ajan merkityksen ja sen ilmiöt. Venäjän Karjalassa kuvaamani kuvat ovat nousseet nyt eri arvoon, koska sinne ei välttämättä enää pääse.

Olen kiinnostunut historiasta, joten Karjalassa retkeily tarjoaa paljon myös historiallisia paikkoja, maisemia ja rakennuksia. Vanhojen Suomen-aikaisten karttojen ja nykyisten satelliittikarttojen vertailu ja paikkojen etsiminen on osa kuvausretkien viehätystä. Kartoissa on seikkailun potentiaalia. Kuvasin Lakkautettu kylä -näyttelyä Suistamolla useiden vuosien ajan, ja Suistamosta tuli kotoisa ja merkityksellinen paikka minulle, vaikka minulla ei ole sinne sukusiteitä. Suistamo on nykyisin hyvin hiljainen paikkakunta, joten siellä sai kuvata omassa rauhassa. Kuvatessani Suomen sisällissodan paikkoja Kannaksella sain enemmän huomiota, koska paikat olivat lähempänä asutusta. Viimeisimmällä kuvausretkellä minua seurattiin, ja siitä huomasin aikojen muuttuneen Venäjällä. Lähtökohtaisesti minuun on suhtauduttu ystävällisesti ja ymmärtäväisesti.

Hanna Koikkalainen: Viivi ja kurpitsat, 2021.

Hanna Koikkalainen: Mujejärven kana, 2021.

Voitko kertoa jotakin maaseudun yhteydestä taiteeseesi?

Maaseutu ympäröi arkeani ja aktivoi visuaalista aistiani alati. Asun tällä hetkellä Joutsenossa kasvinviljelytilalla, jossa pyritään mahdollisimman kestävään maatalouteen. Teen parhaillani suurempaa kokonaisuutta, jossa käsittelen ihmisten suhdetta ruoantuotantoon, omavaraisuuteen, luontoon ja maaseutuun. Tätä projektia tulen kuvaamaan vielä useita vuosia. Olen tavannut projektin myötä jo monia hienoja ihmisiä ja haluan seurata heidän elämäänsä oman ruoan tuottamisen saralla. Olen oppinut näistä kohtaamisista todella paljon, ja suhteeni ruokaan ja elämään ylipäänsä on muuttunut kuvausten aikana. Ohessa on muutamia kuvia tästä projektista.

Hanna Koikkalainen: Pekka teurastamassa, 2021.

Millaisia projekteja suunnittelet tulevaisuudessa?

Seuraavaksi tulee pieni näyttely, jossa käsittelen äitiyttä suhteessa sotaan ja kuolemaan, sekä pääosin arkistokuvaan pohjautuva näyttely ja kirja Julia Widgrenistä, joka toimi Vaasassa valokuvaajana 1800-luvun lopulla. Lisäksi teemme monitaiteellisen työryhmän kanssa projektia, joka käsittelee lakkautettua junarataa Elisenvaarasta Parikkalaan. Tässäkin projektissa maaseutu on vahvasti läsnä. Valitettavasti muutamat projektit, joita pitäisi kuvata Venäjällä, ovat jääneet tauolle tämänhetkisen poliittisen tilanteen vuoksi. Toivon rauhan palaavan maailmaan.